

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

RAPORT CeBaM UAM 01/2020

Paulina Pukin

Trendy migracyjne w województwie wielkopolskim
a rozwój społeczno-gospodarczy regionu – na podstawie analizy
danych lokalnych i regionalnych

Centrum Badań Migracyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Poznań 2020

Paulina Pukin¹

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Trendy migracyjne w województwie wielkopolskim a rozwój społeczno-gospodarczy regionu – na podstawie analizy danych lokalnych i regionalnych²

Abstrakt

Celem badań było ustalenie związku pomiędzy saldem migracji a rozwojem regionalnym w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem województwa wielkopolskiego. Przy realizacji postulatu wykorzystano krytyczną analizę literatury przedmiotu, analizę *desk research* oraz analizę statystyczną. Wybór powyższego celu był uwarunkowany ważnością oraz aktualnością problematyki, a także odkryciem luki literaturowej. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż istnieje zależność pomiędzy migracjami a rozwojem regionalnym, zwłaszcza pomiędzy migracjami zagranicznymi a PKB, PKB *per capita* oraz przeciętnym wynagrodzeniem całego kraju. Nieco niższe korelacje wystąpiły pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym województwa wielkopolskiego a napływem imigrantów oraz Polaków w ramach migracji międzywojewódzkich. Aby jednak jednoznacznie określić wpływ migracji na rozwój regionalny lub odwrotnie należałoby zastosować metody ekonometryczne. Wnioski z badań ekonometrycznych wskazałyby słuszne implikacje dla polityki regionalnej.

Wprowadzenie

Migracje stanowią nieodłączny element cywilizacji. Stały się one jednak powszechnym zjawiskiem dopiero w wyniku globalizacji (Kahanec, Zimmermann 2008: 1). Migracjami interesują się zarówno naukowcy wielu dziedzin, jak i ludzie na całym świecie. Duża popularność tym tematem wynika z tego, ponieważ każdy zauważa wpływ swobodnego przepływu osób. Konsekwencje migracji mogą dotyczyć wszystkich aspektów życia – społecznych, ekonomicznych oraz politycznych (Hagen-Zanker 2010: 1).

Ekonomiści przeważnie starają się określić wpływ migracji na rynek pracy kraju pochodzenia i państwa przyjmującego. Zdecydowanie rzadziej badana jest zależność pomiędzy migracjami

¹ Kontakt to autorki: p.pukin@outlook.com Adres korespondencyjny: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Finansów, ul. M. Oczapowskiego 4/305, 10-720 Olsztyn

² Raport badawczy powstał dzięki wsparciu finansowemu Centrum Badań Migracyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Minigranty CeBaM 2019 r.).

a rozwojem społeczno-gospodarczym³. Większość ekonomistów jednak zgadza się, że wzrost liczby ludności wynikający z napływu osób może przyczynić się do wzrostu gospodarczego w krótkim okresie, a korzyści ekonomiczne z migracji mogą być nadal widoczne w perspektywie długoterminowej (Palát 2012: 134).

Wybrane teorie ekonomiczne wyjaśniające migracje

Teorie ekonomiczne wyjaśniające procesy migracyjne koncentrują się przede wszystkim na zarobkowym aspekcie tego zjawiska. Zgodnie z nim przepływ osób zwiększa efektywność poprzez arbitrażowanie różnic między krajami w wydajności i bezrobociu (Palát 2012: 124). Przedstawiciele klasycznej szkoły ekonomicznej rozważali jedną przyczynę migracji. Była nią nierównowaga przestrzenna siły roboczej (Massey et al 1993: 433). Późniejsi ekonomiści również dostrzegali ten motyw migracji. Badacze zgadzali się, że w państwach o dużym potencjale siły roboczej w stosunku do niewielkiego kapitału występuje niska płaca równoważąca rynek, zaś w krajach o odwróconym stosunku czynników produkcji występują wysokie wynagrodzenia. Różnica pomiędzy wynagrodzeniami powoduje, że obywatele krajów o niższych płacach podejmują decyzję o emigracji. W wyniku tego ruchu podaż pracy spada, a płace rosną w kraju ubogim w kapitał, podczas gdy podaż pracy rośnie, a wynagrodzenia spadają w kraju bogatym w kapitał, prowadząc do międzynarodowej równowagi płac. Todaro (1969) rozwinął tę teorię. Ekonomista wysunął hipotezę, że ludzie migrują, dopóki różnica płac jest duża, nawet jeśli stopa bezrobocia w kraju uboższym jest wysoka (Verter, Darkwah 2014, 322). Badacze zauważają wiele niedoskonałości neoklasycznej teorii wyjaśniającej migracje. Oponenci zgadzają się, że słabymi punktami teorii są: przeszacowanie roli *homo oeconomicusa*, który istnieje jedynie w modelach, oraz nieuwzględnienie pozaekonomicznych motywów migracji (Bilan 2017: 5).

Współcześni badacze popełniają podobne błędy. Zakładają oni, iż człowiek przeprowadza kalkulację szans i zagrożeń wynikających z migracji. Teoretycy zakładają jednak, iż nie jednostka, lecz gospodarstwa domowe starają się określić konsekwencje migracji. Rodziny starając się minimalizować ryzyko ubóstwa, dywersyfikują swoje dochody, m.in. poprzez pracę w różnych krajach. Twórcy (m.in. O. Stark, D. Bloom) współczesnej teorii migracyjnej (nowej ekonomicznej teorii migracji) wprowadzili relatywizm do teorii. Założyli oni, iż gospodarstwa domowe porównują swoje dochody z rodzinami z najbliższego otoczenia, wskutek czego większa chęć migracji występuje wśród mieszkańców obszarów o wyższych nierównościach społeczno-gospodarczych niż w uboższych, lecz o mniejszych różnicach dochodowych społeczeństwach (Bilan 2017: 16).

³ Rozwój społeczno-gospodarczy określany jest na podstawie wymienionych wskaźników społeczno-ekonomicznych wskazujących na poprawę jakości życia.

Następną omawianą teorią jest teoria popychania i przyciągania. Jej podstawowym założeniem jest występowanie m.in. różnic gospodarczych, które zachęcają obywateli uboższych krajów do zamieszkania w bardziej rozwiniętych państwach (Velázquez 2000: 139). Teoria popychania i przyciągania zakłada występowanie czynników stymulujących i destymulujących podjęcie decyzji o wyemigrowaniu. Lizińska i współautorki (2015) podzieliły determinanty na 4 grupy: 1) demograficzne i ekonomiczne, 2) polityczne, 3) społeczne, kulturowe i religijne oraz 4) ekologiczne. Pierwsza grupa determinant koncentruje się na: wysokości wynagrodzenia, ubóstwie, dostępie do edukacji oraz ochrony zdrowia, popycie na pracę, warunkach życia oraz możliwościach rozwoju osobistego i zawodowego. Druga grupa czynników dotyczy: represji politycznych, deportacji i repatriacji, konfliktów, niebezpieczeństwa i przemocy, łamania praw człowieka, korupcji, poczucia bezpieczeństwa oraz politycznej wolności. Natomiast motywem trzeciej grupy czynników jest dyskryminacja własnej odmienności (etnicznej, seksualnej, religijnej) w aktualnym miejscu zamieszkania. Katastrofy naturalne, zdrowsze środowisko naturalne, dostęp do zasobów naturalnych oraz lepsze warunki życia należą do czwartej grupy determinant. Wiele opracowań potwierdza, iż ekonomiczne czynniki odgrywają istotną rolę w podjęciu decyzji o migracji międzynarodowej. Ubóstwo jest jednym z najważniejszych czynników migracji. Wiele osób migruje, aby uniknąć biedy (Pemberton, Phillimore, Robinson 2014: 1).

Teoria przyciągania i wypychania może również wyjaśniać przepływ osób wewnątrz kraju. Takie migracje mogą mieć miejsce w wyniku zmian w strukturze społeczeństwa. Istnieje wiele czynników wypychających ludność wiejską, np. bezrobocie, ubóstwo, niskie wynagrodzenia, braki w infrastrukturze. Miasta dla ludności wiejskiej mogą być atrakcyjne ze względu na: możliwość uzyskania lepszej pracy i wyższych dochodów, lepszego i dalszego kształcenia, wyższy standard życia (Khan, Hassan, Shamshad 2011: 139).

Warzecha (2013) uznała, iż najistotniejszymi determinantami procesów migracyjnych migracji międzywojewódzkich w Polsce są: warunki mieszkaniowe, nierówności płacowe, różne wielkości rynków pracy oraz perspektywy awansu i rozwoju zawodowego oraz zróżnicowany potencjał ekonomiczny. Można zauważyć, iż zbliżone czynniki należą do podstawowych determinant neoklasycznej teorii migracji.

Następna teoria, teoria dualnego rynku pracy, zakłada podział rynku pracy na dwie części ze względu na cechy miejsc pracy i osób fizycznych. Oba rynki nie zostały zdefiniowane zgodnie z konkretnymi zawodami lub branżami, ale raczej z zestawem cech ogólnych. Pierwsza część obejmuje uprzywilejowanych członków siły roboczej. Charakteryzuje się tym, że jest uregulowana prawnie, dzięki czemu względnie wysokie płace są wypłacane, istnieje stabilne zatrudnienie z dobrymi warunkami, bezpieczeństwem pracy i perspektywami awansu. Drugi sektor składa się z miejsc pracy, które nie wymagają specyficznych umiejętności. Pula siły roboczej potrzebna do obsadzenia tych miejsc pracy jest stosunkowo niezróżnicowana, przeważnie niewykwalifikowana. Płace na tych stanowiskach są niskie. Sektor zapewnia

niewielkie bezpieczeństwo pracy i perspektywy awansu. Druga część rynku charakteryzuje się wysoką rotacją siły roboczej oraz znaczną zmiennością zatrudnienia (Uys, Blaauw 2006: 249-250).

Wpływ migracji na gospodarkę ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy

Większość badań na temat wpływu migracji na gospodarkę koncentruje się na rynku pracy (Velázquez, 2000; Somerville i Sumption, 2009; Edo, Rapoport, 2018; Golinowska 2001). Migracje mogą wpływać na rozwój gospodarczy w miejscu pochodzenia imigranta i w kraju docelowym.

Velázquez (2000) podkreślił, że krajowa siła robocza obawia się utraty pracy oraz zmniejszenia płacy na skutek napływu osób z innych państw. Chociaż wzrost płac rodzimych pracowników może ulec spowolnieniu lub płace mogą tymczasowo zmniejszyć się, zwiększone inwestycje zapewnią, że płace ponownie wzrosną i nastąpi równowaga na rynku. Dostosowanie do nowej równowagi nastąpi szybciej w otwartej gospodarce, która może importować kapitał, a ekspansja pracochłonnych gałęzi przemysłu eksportowego może się rozszerzyć, aby wchłonąć dodatkową siłę roboczą. Elastyczne gospodarki o sprzyjającym klimacie inwestycyjnym i wydajnych rynkach kapitałowych szybciej dostosują się do szoku migracyjnego. W długim okresie (10 lat) napływ netto migrantów równy 1 procentowi zatrudnienia zwiększa dochód na pracownika o 0,6-0,9 procent. Autor opierając się na innych badaniach zauważył, iż chociaż niewykwalifikowani imigranci mogą początkowo obniżyć średnie dochody i płace w kraju przyjmującym, w dłuższej perspektywie oni i ich potomstwo mogą pomóc przyspieszyć wzrost dochodu na mieszkańca, pod warunkiem że zintegrują się ze społeczeństwem.

Somerville i Sumption (2009) uznali, iż wpływ imigrantów na przeciętne wynagrodzenie jest niewielki, chociaż teoretycznie istnieje wiele przesłanek, aby sądzić inaczej. Po pierwsze, osoby nisko wykwalifikowane będą chętniej wybierane ze względu na niższe oczekiwania płacowe oraz nieznamość prawa. Ta grupa imigrantów powinna zmniejszyć wynagrodzenie i zatrudnienie krajowej siły roboczej. Po drugie, imigranci zwiększają popyt na dobra i usługi, wskutek czego może zaistnieć spirala cen i płac.

Edo i Rapoport (2018) mają odmienne zdanie. Badacze stwierdzili, że imigracja ma negatywny wpływ na płace i zatrudnienie rodzimych pracowników w ramach tej samej grupy umiejętności. Autorzy zasugerowali jednak, że imigracja ma silniejsze negatywne skutki na krajową siłę roboczą, gdy sztywność płac jest mniejsza. Wysokie płace minimalne wywierają ochronny wpływ na płace i zatrudnienie krajowych pracowników, czyniąc ich mniej wrażliwymi na konkurencję imigrantów. W Stanach Zjednoczonych Ameryki 10-procentowy wzrost siły roboczej o zbliżonych umiejętnościach z powodu wejścia imigrantów na rynek pracy zmniejsza średnią tygodniową płacę miejscowych pracowników w tej grupie o 0,2 procent. Ponadto 10-

procentowy wzrost podaży pracy spowodowany imigracją zmniejsza wskaźnik zatrudnienia konkurujących krajowych pracowników o 0,3 procent.

Z badań Golinowskiej (2001) wynika, iż istnieje ujemna korelacja pomiędzy popytem o pracę przez cudzoziemców a płacą w poszczególnych sektorach gospodarki. Wraz ze wzrostem udziału zatrudnienia cudzoziemców w danej branży o 1% , następuje zahamowanie wzrostu płacy o 0,6% w Niemczech oraz 0,25% w Austrii.

Wpływ napływu osób na rynek pracy zależy od: rozmiaru rynku pracy i zmian popytu oraz podaży, charakterystyki migrantów oraz warunków rynku pracy (Nae 2009: 172). Mas i współautorzy (2012) uznali, iż rozmiar konsekwencji przepływu osób zależy przede wszystkim od imigrantów: ich profilu demograficznego, innowacyjności, produktywności, wykształcenia oraz posiadania specjalnych umiejętności.

W opracowaniu House of Lords (2008) wyróżniono kilka zmiennych mających wpływ na ukształtowanie dochodu per capita na skutek migracji. Autor wymienił:

- zmiany ilościowe i jakościowe siły roboczej – zwiększenie oraz wzmocnienie siły roboczej powoduje wzrost potencjału gospodarczego, wskutek czego następuje specjalizacja produkcji. Z drugiej strony, wzrost siły roboczej może spowodować spadek produktywności gospodarki,
- zmiany udziału populacji w wieku produkcyjnym – wzrost udziału populacji w wieku produkcyjnym może spowodować zmniejszenie obciążenia fiskalnego pracowników na rzecz osób w wieku przed- i poprodukcyjnym,
- specjalne umiejętności i zdolności – imigranci mogą posiadać wyższe wykształcenie oraz specjalne umiejętności, które są deficytowe w kraju. Powoduje to jednak dysproporcjonalny wzrost PKB *per capita*,
- elastyczność i kompetencje imigrantów - imigranci, którzy nie znają języka ojczystego kraju przyjmującego lub posiadają niskie kwalifikacje, mogą stać się mniej atrakcyjni dla przedsiębiorców. Osoby takie przeważnie wybierają prace w gorszych warunkach oraz w szarej strefie.

Korzyści wynikające z napływu imigrantów to wzrost wydajności oraz pobudzenie innowacji. Przyjmowanie utalentowanych, wysoko wykwalifikowanych migrantów (pracujących np. w finansach, informatyce lub w sektorze badań i rozwoju) przyczynia się do rozwoju gospodarczego i technologicznego kraju przyjmującego i może stworzyć nowe możliwości pracy dla tubylców (Pałat 2012: 130). Korzyści ekonomiczne z imigracji nie są równo rozdzielone między krajowymi pracownikami. Wysoko wykształceni imigranci otrzymują dwukrotnie więcej patentów niż ta sama grupa Amerykanom. Imigranci nie mają tylko bezpośredniego wpływu na wzrost ilościowy wprowadzanych innowacji. ale także zwiększają

ogólną aktywność patentową, najprawdopodobniej poprzez przyciąganie dodatkowych zasobów i zwiększenie specjalizacji (Orrenius, Zavodny 2013).

Imigracja nisko wykwalifikowanych osób przynosi korzyści ekonomiczne dla państwa goszczącego, ponieważ imigranci są zwykle bardziej aktywni zawodowo niż ludność lokalna, chętnie podejmują niepożądane prace, pracują za niższe wynagrodzenie lub w gorszych warunkach pracy. Może to stanowić cenny wkład w zwiększenie wydajności, przedsiębiorczości i wzrostu gospodarczego (Palát 2012: 130).

Ratha, Mohapatra i Scheja (2011) stwierdzili, iż przekazy pieniężne wysyłane przez migrantów są najbardziej zauważalnym związkiem między migracją a rozwojem w kraju pochodzenia imigrantów. Ustalono, że przekazy pieniężne mają stabilizujący wpływ na dochód zarówno na poziomie makroekonomicznym, jak i na poziomie gospodarstw domowych. Głównymi skutkami migracji są: zmniejszenie ubóstwa i stymulowanie rozwoju ekonomicznego w kraju pochodzenia emigranta. W badaniu obejmującym 71 krajów rozwijających się stwierdzono, że 10-procentowy wzrost oficjalnych przekazów międzynarodowych na mieszkańca doprowadza do 3,5-procentowego spadku osób żyjących w ubóstwie. Przekazy mogą mieć zarówno pozytywny, jak i destrukcyjny wpływ na gospodarkę. Transfery wpływają na gospodarkę kraju wysyłającego, ponieważ:

- dzięki przekazom pieniężnym istnieje możliwość zwiększenia konsumpcji, wskutek czego występuje presja inflacyjna

- transfery wykorzystywane są jako kapitał własny nowej działalności gospodarczej lub jej rozwój. Rodziny emigrantów dzięki dodatkowym środkom: zwiększają obszary upraw i akumulację aktywów w sprzęcie rolniczym, promują samo zatrudnienie i zwiększają inwestycje małych firm na obszarach wysyłających migrantów

- transfery wykorzystywane są jako transfery wykorzystywane są jako środki inwestycyjne mające na celu zwiększeniu ochrony zdrowotnej, dostępu do edukacji
- transfery zwiększają oszczędności, które minimalizują negatywny wpływ szoków ekonomicznych
- przekazy pieniężne zwiększają nierówności dochodowe, ponieważ tylko stosunkowo zamożni mają zasoby, aby wysłać pracowników za granicą,
- transfery mogą poprawić pośrednictwo finansowe co może zwiększyć perspektywy wzrostu gospodarczego,
- przekazy emigrantów stanowią stabilne źródło walut obcych, wskutek czego zwiększa się atrakcyjność inwestycyjna państwa pochodzenia (niwelowana jest panika inwestorów),

- przepływy przekazów pieniężnych mogą być wykorzystywane jako zabezpieczenie przez rządy i podmioty sektora prywatnego w krajach rozwijających się w celu pozyskania finansowania na międzynarodowym rynku kapitałowym.

Kolejny aspekt wpływu emigracji na gospodarkę kraju pochodzenia wynika z tworzenia diaspor. Diaspora służy jako łącznik między społecznościami wysyłającymi i odbierającymi, rozszerza możliwości dostępu do międzynarodowego finansowania i ułatwia tworzenie sieci. Diaspora przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju wysyłającego poprzez przekazy charytatywne oraz wsparcie dawnych społeczności poprzez tworzenie stowarzyszeń w rodzinnym mieście i wspólne finansowanie projektów rozwojowych, takich jak szkoły oraz placówki opieki zdrowotnej. Dostęp do informacji za pośrednictwem diaspor oraz umiejętności nabyte przez powracających migrantów mogą poprawić technologię, zarządzanie i instytucje w kraju wysyłającym, a także obniżyć stałe koszty i wymagania dotyczące wiedzy przy zakładaniu międzynarodowego biznesu. Emigranci mogą również stanowić ważną grupę inwestorów zagranicznych. Dla wielu krajów obligacje diaspor stanowią stabilne i tanie źródło finansowania zewnętrznego (Ratha, Mohapatra, Scheja 2011: 5-6).

Cel i metodyka badań

Pomimo dużego zainteresowania ekonomicznymi konsekwencjami przepływu osób wciąż istnieje luka w literaturze. Ekonomiści najczęściej starają się określić wpływ migracji na gospodarkę w skali mikro, koncentrując się na rynku pracy. Polskie opracowania na temat trendów migracyjnych opierają się przede wszystkim na określeniu rozmiaru i kierunku migracji Polaków bez szczególnego uwzględnienia poszczególnych regionów kraju. Ponadto, w literaturze przedmiotu brakuje empirycznej weryfikacji hipotezy na temat wpływu migracji na sytuację społeczno-gospodarczą Polski.

Określenie rzeczywistej zależności pomiędzy strumieniami migracji a rozwojem regionu i państwa umożliwiłoby sprecyzowanie rekomendacji koncentrującej się na polityce imigracyjnej dla władz krajowych i lokalnych. Wnioski z przeprowadzonych badań mogą przyczynić się do bardziej świadomego postrzegania trendów migracyjnych oraz ich wpływu na sytuację mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Celem artykułu jest zaprezentowanie wyników badań projektu pt. „Trendy migracyjne w województwie wielkopolskim a rozwój społeczno-gospodarczy regionu - na podstawie analizy danych lokalnych i regionalnych” w ramach Minigrantów migracyjnych. Głównym celem projektu było określenie zależności pomiędzy migracjami a rozwojem społeczno-gospodarczym Polski ze szczególnym uwzględnieniem województwa wielkopolskiego. Realizacja celu projektu wymagała wykorzystania zróżnicowanych metod badawczych: analizy źródeł naukowych, analizy *desk research* oraz analizy statystycznej i ekonometrycznej.

Realizację badań w ramach projektu zainicjowały studia literaturowe w oparciu o krajowe i zagraniczne publikacje naukowe, które podejmują problematykę koncentrującą się wokół zdiagnozowanego problemu badawczego, tj. wpływu migracji na gospodarkę ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy. Analiza *desk research* umożliwiła pozyskanie i eksplorację danych na początkowym etapie badań, a także w trakcie dalszej realizacji projektu. Dokumenty były na bieżąco uzupełniane i zestawiane z pozyskanymi materiałami w trakcie pozostałych etapów badania. Podstawę *analizy desk research* stanowiły dokumenty zawierające dane lokalne i regionalne (m.in. publikacje Głównego Urzędu Statystycznego i Ośrodka Badań nad Migracjami, a także informacje podane na stronie Bank Danych Lokalnych). Dane dotyczyły zarówno trendów migracyjnych, jak i sytuacji społeczno-gospodarczej Polski ze szczególnym uwzględnieniem województwa wielkopolskiego. Następnie przeprowadzono analizę statystyczną opartą przede wszystkim na korelacji. W celu określenia zależności pomiędzy migracjami a rozwojem regionalnym wykorzystano współczynnik r-Pearsona.

Trendy migracyjne Wielkopolan w latach 2007-2017

Zarówno w Polsce, jak i w województwie wielkopolskim, przeważa liczba emigrantów nad liczbą imigrantów. Pod koniec badanego okresu sytuacja zmieniła się (Tab. 1).

Tab. 1. Saldo migracji na pobyt stały (migracje wewnętrzne i zewnętrzne)

Województwo/ kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2017
Polska	-20 485	-14 865	-1 196	-2 114	-4 334	-6 617	-19 904	-15 750	1 505	1 436
Dolnośląskie	-1 917	-1 686	-224	-194	-488	-795	-2 364	-1 870	150	188
kujawsko- pomorskie	-908	-622	-82	-240	-328	-478	-1 026	-1 100	97	211
Lubelskie	-608	-315	84	-38	-176	-154	-673	-635	385	341
Lubuskie	-736	-463	-23	0	-165	-181	-635	-663	-91	-169
Łódzkie	-475	-349	108	-23	-47	-185	-574	-344	278	172
Małopolskie	-608	-558	765	735	517	223	-951	-625	296	346
Mazowieckie	-112	326	817	690	654	485	-104	-33	1 783	1 484
Opolskie	-3 317	-2 896	-1 107	-1 122	-1 594	-1 736	-2 439	-1 569	-644	-479
Podkarpackie	-984	-772	111	44	35	0	-829	-308	408	363
Podlaskie	-346	-258	-69	100	-76	-63	-458	-337	278	165
Pomorskie	-1 343	-835	200	-100	-339	-486	-1 377	-1 087	47	-39
Śląskie	-6 312	-4 240	-1 634	-1 744	-2 020	-2 604	-5 438	-3 531	-1 128	-986
Świętokrzyskie	-287	-317	65	22	103	52	-191	-106	221	201

warmińsko-mazurskie	-1 051	-739	-70	15	-44	-174	-991	-782	-271	-299
Wielkopolskie	-1 254	-876	-284	-433	-482	-727	-1 479	-1 308	76	128
Zachodnio-pomorskie	-227	-265	147	174	116	206	-375	-1 452	-380	-191

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Większość regionów charakteryzuje się ujemnym saldem migracji. W kilku województwach w latach 2007-2017 pojawiały się dodatnie salda migracji, jednakże dopiero pod koniec badanego okresu (np. w województwie małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, świętokrzyskim, wielkopolskim). W przypadku większości regionów dodatnie salda migracji zaobserwowano w latach 2009-2012. Dwa województwa cechują się bardzo niskim ujemnym współczynnikiem salda migracji na pobyt stały (migracje wewnętrzne i zewnętrzne) osób w wieku produkcyjnym (opolskie oraz śląskie). We wszystkich województwach zmniejszyła się wartość współczynnika (Tab. 2). Województwo wielkopolskie charakteryzuje się przeciętnym współczynnikiem salda migracji osób w wieku produkcyjnym. W latach 2007-2017 zmalał ono z -4,7 do -0,9%. Niski odsetek imigrantów może przyczynić się do tego, że napływ osób może mieć niewielki wpływ na gospodarkę.

Tab. 2. Współczynnik salda migracji na pobyt stały (migracje wewnętrzne i zewnętrzne) osób w wieku produkcyjnym

Województwo/ kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2017
Polska	-7,3	-5,5	-1,1	-1,8	-2,7	-3,4	-7,3	-6,0	-1,5	-1,5
Dolnośląskie	-9,1	-8,3	-2,3	-2,6	-3,8	-4,6	-10,9	-8,8	-1,1	-1,1
kujawsko-pomorskie	-5,8	-3,8	-0,9	-2,0	-2,5	-3,3	-6,4	-6,6	-1,3	-0,7
Lubelskie	-4,2	-2,0	0,7	-0,3	-1,0	-0,9	-4,0	-3,9	0,1	0,2
Lubuskie	-9,1	-5,6	-1,0	-1,5	-3,5	-4,1	-8,7	-9,0	-2,7	-3,7
Łódzkie	-2,6	-1,9	0,5	-0,6	-0,7	-1,4	-3,2	-3,0	-0,4	-0,5
Małopolskie	-3,3	-3,4	1,2	0,1	-0,9	-1,8	-5,8	-4,4	-1,5	-1,3
Mazowieckie	-0,4	0,8	1,8	1,5	1,4	0,8	-0,4	-0,7	3,2	2,8
Opolskie	-41,4	-34,6	-12,4	-12,8	-19,7	-21,7	-30,7	-19,8	-10,2	-8,8
Podkarpackie	-7,3	-6,2	-0,7	-1,3	-2,2	-2,5	-6,4	-3,6	-1,6	-1,8
Podlaskie	-4,2	-3,1	-1,2	-1,8	-2,9	-2,3	-5,0	-4,0	-0,4	-2,1
Pomorskie	-8,7	-6,2	-1,0	-2,9	-4,3	-5,2	-9,3	-7,3	-2,7	-2,6
Śląskie	-17,5	-12,2	-5,1	-6,0	-6,7	-8,2	-15,4	-10,0	-4,6	-4,5
Świętokrzyskie	-3,3	-3,4	0,8	0,3	-0,2	-0,9	-2,6	-2,5	-0,5	-0,4
warmińsko-mazurskie	-9,5	-6,3	-1,1	-2,4	-2,9	-4,1	-10,1	-8,5	-4,9	-4,9
Wielkopolskie	-4,7	-3,5	-1,3	-2,0	-2,3	-3,2	-5,3	-4,9	-1,2	-0,9
zachodniopomorskie	-2,3	-3,0	-0,4	0,2	-0,8	-0,8	-4,2	-11,5	-4,5	-3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Głównym elementem sald migracji są międzywojewódzkie przepływy osób. Corocznie ok. 90-100 tys. Polaków przemieszcza się wewnątrz kraju (Tab. 3). Najwięcej Polaków decyduje się na wyjazd do województwa śląskiego oraz mazowieckiego. Zmiany popularności kierunków były nieznaczne. Województwo wielkopolskie uważane jest za przeciętnie atrakcyjne dla pozostałych Polaków. W latach 2007-2017 napływ osób do województwa wielkopolskiego wzrósł zaledwie o 3% (z 6 238 do 6 424 osób).

Tab. 3. Migracje wewnętrzne w latach 2009-2017

Kraj/ województwo	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2017
Polska	95 672	100 531	100 467	93 458	99 909	96 449	91 438	88 285	94 128
dolnośląskie	6 644	6 979	6 932	6 181	6 364	6 105	5 631	5 536	5 813
kujawsko-pomorskie	5 852	6 050	6 059	5 803	6 296	5 932	5 874	5 592	5 729
lubelskie	7 642	8 299	8 288	8 095	8 246	8 255	7 713	7 366	8 054
lubuskie	3 720	3 727	3 851	3 579	4 010	3 678	3 645	3 395	3 695
łódzkie	6 244	6 649	6 676	6 097	6 679	6 325	6 011	5 899	6 259
małopolskie	5 390	5 720	5 769	5 410	5 800	5 624	5 402	5 359	5 843
mazowieckie	8 922	9 491	9 245	8 519	9 026	8 952	8 180	7 890	8 502
opolskie	3 410	3 548	3 345	3 070	3 520	3 253	3 102	3 063	3 227
podkarpackie	5 206	5 508	5 602	5 172	5 499	5 288	5 526	5 139	5 583
podlaskie	3 761	3 878	4 016	3 747	4 117	4 021	3 765	3 552	3 861
pomorskie	4 793	4 969	5 070	4 688	4 843	4 813	4 414	4 224	4 587
śląskie	11 089	11 418	11 396	10 818	11 528	11 052	10 304	9 971	10 414
świętokrzyskie	4 949	5 412	5 320	4 867	5 249	4 999	4 745	4 475	4 995
warmińsko-mazurskie	6 310	6 646	6 777	6 029	6 580	6 410	6 017	5 948	6 059
wielkopolskie	6 238	6 537	6 477	6 270	6 836	6 494	6 330	6 183	6 424
Zachodnio-pomorskie	5 502	5 700	5 644	5 113	5 316	5 248	4 779	4 693	5 083

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Inne opracowania wskazują na większą liczbę napływających osób do województwa wielkopolskiego (Tab. 4). Uległo ona jednak zmniejszeniu w latach 2007-2017. Opracowanie wskazuje, że do województwa wielkopolskiego corocznie napływa 7-8 tys. osób, zaś w 2007 r. było ich 10 tys. osób.

Tab. 4. Migracje międzywojewódzkie do województwa wielkopolskiego

do/ z	województwo wielkopolskie										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	10 612	8 281	8 090	8 243	8 364	7 631	8 481	7 875	7 537	7 166	7 439

dolnośląskie	1 531	1 246	1 203	1 197	1 304	1 105	1 181	1 091	984	1 004	1 110
kujawsko-pomorskie	1 597	1 279	1 344	1 428	1 303	1 252	1 417	1 292	1 325	1 300	1 265
lubelskie	316	260	230	248	239	205	242	208	226	211	201
lubuskie	1 366	994	1 106	1 061	1 033	1 028	1 138	1 079	1 042	951	998
łódzkie	910	756	714	691	793	651	697	662	601	660	666
małopolskie	226	186	171	166	183	182	176	171	166	135	132
mazowieckie	663	510	455	488	446	457	540	463	422	383	431
Opolskie	235	192	170	194	209	156	201	201	181	143	139
pod-karpackie	188	147	151	133	145	149	142	147	121	114	156
Podlaskie	143	103	94	112	120	103	107	109	115	95	107
pomorskie	603	500	405	415	434	438	449	438	414	404	388
Śląskie	784	540	558	581	522	428	563	508	500	439	421
Święto-krzyskie	146	118	132	141	141	130	146	123	110	89	112
warmińsko-mazurskie	370	276	266	277	294	248	254	292	255	233	217
Zachodnio-pomorskie	1 534	1 174	1 091	1 111	1 198	1 099	1 228	1 091	1 075	1 005	1 096

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Największy napływ mieszkańców do województwa wielkopolskiego obserwuje się z województwa dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego oraz zachodnio-pomorskiego (powyżej tysiąca osób rocznie). Na początku badanego okresu duży udział osób napływających do województwa wielkopolskiego pochodził również z województwa mazowieckiego, podlaskiego oraz pomorskiego. Województwo wielkopolskie jest istotnym kierunkiem migracji międzywojewódzkich dla mieszkańców takich województw, jak: województwo dolnośląskie oraz kujawsko-pomorskie (następująco 1 273 i 828 najwięcej osób z tego województwa wyjeżdża do wielkopolski), lubuskie (2 miejsce, 642 osoby), łódzkie (601 osób, 2 miejsce), opolskie (140 osób, 4 miejsce), zachodniopomorskie (714 osób, 1 miejsce).⁴

Corocznie ponad 6 tysięcy mieszkańców wielkopolski opuszcza województwo w celu zamieszkania w innym regionie Polski. Około 65% Wielkopolan decydujących się na wyjazd wyjeżdża do 5 regionów, tj. do województwa dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego oraz mazowieckiego. Pozostałe województwa nie wydają się tak atrakcyjne jak wyżej wymienione regiony.

⁴ Miejsca oznaczają popularność województwa wielkopolskiego jako kierunku migracji.

Tab. 5 Odływ z województwa wielkopolskiego do poszczególnych województw

Województwo/ Kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	7 486	6 277	6 238	6 537	6 477	6 270	6 836	6 494	6 330	6 183	6 424
dolnośląskie	1 330	1 064	1 057	1 227	1 179	1 180	1 359	1 312	1 281	1 326	1 273
kujawsko- pomorskie	985	841	852	883	853	800	897	823	817	803	828
Lubelskie	93	106	92	81	93	77	101	78	93	92	74
Lubuskie	854	757	693	617	620	657	707	667	570	508	642
Łódzkie	663	561	558	529	574	572	563	495	588	569	601
Małopolskie	243	183	203	233	210	236	229	228	204	222	208
mazowieckie	1 087	828	886	945	1 020	937	951	949	903	862	880
Opolskie	131	98	148	144	133	111	127	147	113	152	140
podkarpackie	82	91	74	86	70	81	72	81	74	72	97
Podlaskie	57	52	51	57	56	46	60	55	32	64	56
Pomorskie	497	433	409	465	427	432	476	414	480	424	485
Śląskie	360	338	337	334	336	326	348	332	289	273	306
świętokrzyskie	66	76	67	51	67	55	66	42	75	56	46
warmińsko- mazurskie	178	116	113	118	107	125	106	113	105	109	74
Zachodnio- pomorskie	860	733	698	767	732	635	774	758	706	651	714

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Województwo wielkopolskie to trzecie największe województwo pod względem ludności (po województwie mazowieckim - 5,3 mln osób, śląskim - 4,6 mln osób). W województwie wielkopolskim zameldowanych jest ok. 3,5 mln osób (nieco więcej niż w województwie małopolskim - 3,3 mln osób). Ponad 90% osób zamieszkałych w poszczególnych województwach to ludzie urodzeni w Polsce, odsetek ten waha się od 95% (lubuskie, opolskie) do 99% (łódzkie, małopolskie, świętokrzyskie oraz wielkopolskie). W województwie wielkopolskim było zameldowanych 33 tys. osób urodzonych za granicą - zbliżona liczba osób urodzonych za granicą zamieszkałych w województwie odnotowuje województwo małopolskie (Tab. 6).

Tab. 6 Ludność według miejsca urodzenia

Województwo/ kraj	ogółem	urodzeni w Polsce	odsetek osób urodzonych w Polsce	urodzeni za granicą
Polska	38 511 824	37 820 761	98,21%	674 866
dolnośląskie	2 915 241	2 770 083	95,02%	143 076
kujawsko- pomorskie	2 097 635	2 076 308	98,98%	20 646

Lubelskie	2 175 700	2 152 639	98,94%	22 680
Lubuskie	1 022 843	974 509	95,27%	47 668
Łódzkie	2 538 677	2 515 405	99,08%	22 556
Małopolskie	3 337 471	3 305 041	99,03%	31 382
mazowieckie	5 268 660	5 205 401	98,80%	60 719
Opolskie	1 016 212	972 676	95,72%	43 037
podkarpackie	2 127 286	2 097 741	98,61%	28 755
Podlaskie	1 202 365	1 185 698	98,61%	16 088
Pomorskie	2 276 174	2 232 651	98,09%	42 341
Śląskie	4 630 366	4 572 672	98,75%	56 321
świętokrzyskie	1 280 721	1 271 886	99,31%	8 502
warmińsko-mazurskie	1 452 147	1 412 463	97,27%	38 715
wielkopolskie	3 447 441	3 413 430	99,01%	33 081
zachodniopomorskie	1 722 885	1 662 157	96,48%	59 297

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Aż 87% osób zameldowanych w Polsce i województwie wielkopolskim pochodzi z 10 krajów (w tym 6 krajów z UE: Francja, Holandia, Irlandia, Litwa, Niemcy, Wielka Brytania, 3 pozostałych sąsiadów Polski (Ukraina, Białoruś oraz Rosja) oraz Stany Zjednoczone). Zarówno w Polsce, jak i województwie wielkopolskim najwięcej imigrantów pochodzi z: Niemiec i Ukrainy, następnie z Białorusi, Litwy, Wielkiej Brytanii, Rosji oraz Francji (Tab. 7).

Tab. 7 Ludność według miejsca urodzenia

Kraj pochodzenia imigranta	Polska	Kraj pochodzenia imigranta	województwo wielkopolskie
Ukraina	227 426	Niemcy	7 791
Niemcy	84 059	Ukraina	6 670
Białoruś	83 611	Białoruś	4 026
Litwa	55 571	Francja	3 045
Rosja	41 210	Wielka Brytania	2 089
Wielka Brytania	38 037	Rosja	1 987
Francja	28 732	Litwa	1 762
Stany Zjednoczone	15 049	Irlandia	575
Włochy	10 937	Stany Zjednoczone	566
Irlandia	8 365	Holandia	427
10 największych mniejszości w Polsce i województwie wielkopolskim	592 997	10 największych mniejszości	28 938

odsetek 10 największych mniejszości narodowych ogółem osób urodzonych	0,878689	odsetek 10 największych mniejszości narodowych	0,874761948
ogółem zameldowanych urodzonych poza granicą Polski	674 866	Ogółem zameldowanych urodzonych poza granicą Polski	33 081

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Polska jest krajem o przeciętnej oraz zróżnicowanej atrakcyjności imigracyjnej. Około 60% imigrantów decyduje się na emigrację do sześciu województw. Najpopularniejszymi kierunkami migracji obcokrajowców były województwa: mazowieckie, dolnośląskie, małopolskie, podkarpackie oraz pomorskie. W badanym okresie zmniejszyła się liczba osób napływających do Polski (z niemalże 15 do 13 tysięcy). W tym czasie liczba imigrantów zwiększyła się w województwie mazowieckim (44%), podlaskim (42%), wielkopolskim (3%), kujawsko-pomorskim (15%), łódzkim (8%), podkarpackim (7%) oraz zachodniopomorskim (4%). Najwyższy spadek nastąpił w opolskim – liczba imigrantów spadła z 1 068 do 401 osób (62%-spadek). W pozostałych krajach spadek osób wyniósł 11-34%. (Tab. 8).

Tab. 8. Napływ imigrantów do poszczególnych województw w latach 2007-2017

kraj/ województwo	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2017
Polska	14 995	15 275	17 424	15 246	15 524	14 583	12 199	12 330	13 475	13 324
dolnośląskie	1 785	1 771	1 940	1 813	1 660	1 589	1 298	1 246	1 243	1 262
kujawsko-lubelskie	652	588	663	526	582	478	453	427	546	575
lubuskie	537	524	576	421	407	351	316	298	649	620
łódzkie	490	520	561	557	528	547	493	430	357	320
małopolskie	509	487	576	533	504	473	459	618	623	548
mazowieckie	1 646	1 756	2 076	1 966	2 011	1 831	1 561	1 531	1 401	1 433
opolskie	1 334	1 394	1 453	1 282	1 441	1 371	1 220	1 321	2 150	1 927
podkarpackie	1 068	889	1 010	726	724	561	495	591	362	401
podlaskie	909	1 029	1 151	907	986	940	669	727	1 012	969
pomorskie	415	410	400	521	511	467	310	305	546	590
śląskie	1 287	1 280	1 453	1 296	1 376	1 288	1 129	1 053	1 003	947
świętokrzyskie	2 046	2 351	2 715	2 214	2 165	2 068	1 704	1 616	1 295	1 399
warmińsko-mazurskie	346	335	391	329	391	354	281	346	383	344
zachodniopomorskie	621	577	674	755	764	707	620	579	435	409

wielkopolskie	599	643	899	661	725	711	520	551	821	801
zachodnio-pomorskie	751	721	886	739	749	847	671	691	649	779

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Porównując liczbę emigrantów i imigrantów (Tab. 8 i Tab. 9) można zauważyć, że przeważnie więcej osób opuszcza województwo wielkopolskie niż przyjeżdża. Wyjątek stanowi 2006 i 2017 r., gdzie dwukrotnie zmniejszyła się liczba osób opuszczających województwo, a liczba imigrantów uległa zwiększeniu.

Tab. 9. Odpływ Polaków w latach 2007-2017

kraj/ województwo	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2016	2017
Polska	35 480	30 140	18 620	17 360	19 858	21 200	32 103	28 080	11 970	11 888
dolnośląskie	3 702	3 457	2 164	2 007	2 148	2 384	3 662	3 116	1 093	1 074
kujawsko-lubelskie	1 560	1 210	745	766	910	956	1 479	1 527	449	364
lubuskie	1 145	839	492	459	583	505	989	933	264	279
lubuskie	1 226	983	584	557	693	728	1 128	1 093	448	489
łódzkie	984	836	468	556	551	658	1 033	962	345	376
małopolskie	2 254	2 314	1 311	1 231	1 494	1 608	2 512	2 156	1 105	1 087
mazowieckie	1 446	1 068	636	592	787	886	1 324	1 354	367	443
opolskie	4 385	3 785	2 117	1 848	2 318	2 297	2 934	2 160	1 006	880
podkarpackie	1 893	1 801	1 040	863	951	940	1 498	1 035	604	606
podlaskie	761	668	469	421	587	530	768	642	268	425
pomorskie	2 630	2 115	1 253	1 396	1 715	1 774	2 506	2 140	956	986
śląskie	8 358	6 591	4 349	3 958	4 185	4 672	7 142	5 147	2 423	2 385
świętokrzyskie	633	652	326	307	288	302	472	452	162	143
warmińsko-mazurskie	1 672	1 316	744	740	808	881	1 611	1 361	706	708
wielkopolskie	1 853	1 519	1 183	1 094	1 207	1 438	1 999	1 859	745	673
zachodnio-pomorskie	978	986	739	565	633	641	1 046	2 143	1 029	970

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Ponad 80% imigrantów przyjeżdżających do Polski pochodzi z Europy. Druga największa populacja imigrantów pochodzi z Ameryki Północnej i Środkowej. W województwie wielkopolskim około 90% imigrantów pochodzi z Europy, z Azji ok. 2-3% oraz z Ameryki 5-7%.

Tab. 10. Napływ imigrantów w poszczególnych województwach w latach 2007-2017

	ogółem		Europa		Azja		Afryka		Ameryka Pn. i Śr.		Ameryka Południowa		Oceania	
	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017
Polska	14 995	13 324	12 040	11 456	379	718	121	159	2 245	864	28	43	173	77
dolnośląskie	1 785	1 262	1 482	1 123	37	57	22	15	211	55	3	3	28	9
kujawsko-pomorskie	652	575	581	518	14	22	0	8	52	23	0	1	5	3
lubelskie	537	620	438	566	7	18	1	5	84	27	0	2	7	2
lubuskie	490	320	420	287	7	13	3	4	58	14	0	0	1	2
łódzkie	509	548	417	460	16	51	4	12	63	19	0	2	9	4
małopolskie	1 646	1 433	1 017	1 188	60	43	20	14	521	174	7	5	21	9
mazowieckie	1 334	1 927	896	1 444	108	294	24	39	265	107	6	17	32	20
opolskie	1 068	401	1 021	385	7	5	1	1	34	10	0	0	5	0
podkarpackie	909	969	605	815	9	14	2	4	284	133	0	3	9	0
podlaskie	415	590	234	503	10	13	1	3	161	67	2	1	7	3
pomorskie	1 287	947	1 098	839	25	40	8	14	139	42	3	3	13	9
śląskie	2 046	1 399	1 862	1 237	32	58	18	23	118	72	1	1	15	7
świętokrzyskie	346	344	274	314	4	10	2	1	61	18	1	0	4	1
warmińsko-mazurskie	621	409	524	361	7	18	5	1	79	28	3	0	2	1
wielkopolskie	599	801	532	726	11	26	4	7	44	37	2	3	5	2
zachodniopomorskie	751	779	639	690	25	36	6	8	71	38	0	2	10	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Prawie 90% Polaków wyjeżdża do krajów europejskich. Drugim najpopularniejszym kierunkiem są państwa Ameryki Północnej i Środkowej. Istnieje jednak zróżnicowanie popularności tego kierunku. Udział osób poszczególnych województw waha się od 2% (opolskie) do ok. 30% (województwo małopolskie, województwo podkarpackie, województwo podlaskie).

Ponad 90% Wielkopolan wyjeżdża do krajów europejskich. Zdecydowanie mniejsza część populacji decyduje się na przeprowadzkę do innych części świata, przy czym większość z nich decyduje się na wyjazd do Ameryki Północnej i Środkowej.

Tab. 11. Odpływ Polaków w latach 2007-2017 ze względu na kontynent

	ogółem		Europa		Azja		Afryka		Ameryka Pn. i Śr.		Ameryka Poł.		Oceania	
	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017	2007	2017
Polska	35480	11888	31163	10621	76	57	41	11	3912	1085	16	16	264	98
dolnośląskie	3702	1074	3253	1008	12	5	13	2	373	48	4	7	47	4
kujawsko-pomorskie	1560	364	1472	348	2	0	1	0	77	12	1	1	7	3
lubelskie	1145	279	1013	239	2	5	2	0	118	34	0	0	9	1
lubuskie	1226	489	1143	468	1	1	2	0	70	20	1	0	9	0
łódzkie	984	376	867	319	5	4	2	0	94	47	0	1	16	5
małopolskie	2254	1087	1496	775	4	6	1	0	731	291	0	2	22	13
mazowieckie	1446	443	1025	374	19	8	5	1	359	47	1	1	37	12
opolskie	4385	880	4281	857	1	0	1	2	92	19	0	1	10	1
podkarpackie	1893	606	1224	415	3	1	0	0	657	185	0	0	9	5
podlaskie	761	425	435	270	1	1	0	0	312	147	1	1	12	6
pomorskie	2630	986	2371	916	12	13	4	0	216	41	4	0	16	16
śląskie	8358	2385	7939	2297	6	5	2	1	366	70	2	1	43	11
świętokrzyskie	633	143	543	127	1	1	1	0	82	15	0	0	6	0
warmińsko-mazurskie	1672	708	1483	655	0	2	0	1	186	45	0	0	3	5
wielkopolskie	1853	673	1717	637	6	3	7	3	113	25	2	1	8	4
Zachodniopomorskie	978	970	901	916	1	2	0	1	66	39	0	0	10	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Trendy migracyjne a rozwój społeczno-gospodarczy Polski ze szczególnym uwzględnieniem województwa wielkopolskiego

Atrakcyjność województw zależy od wielu czynników. Ekonomiczne determinanty wydają się jednymi z najważniejszych. Największy napływ osób odnotowano w regionach najbardziej rozwiniętych gospodarczo.

W Polsce występuje bardzo duże zróżnicowanie społeczno-gospodarcze. Województwo mazowieckie, które jest zdecydowanie wyżej rozwinięte niż pozostałe regiony kraju,

charakteryzuje się bardzo wysokim napływem osób. Z drugiej strony, województwo lubelskie, które charakteryzuje się przeciętną sytuacją społeczno-gospodarczą oraz dużym napływem imigrantów.

Tab. 12. Zależności pomiędzy napływem migrantów a wybranymi wskaźnikami makroekonomicznymi w 2016r.

województwo	Napływ migrantów (migracje między- wojewódzkie)	PKB	PKB per capita	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia	Przeciętne wynagrodzenie
dolnośląskie	5 813	155 816	53 659	53,3	2,6	4 312
kujawsko- pomorskie	5 729	82 345	39 503	51	5	3 443
lubelskie	8 054	71 270	33 371	50,6	4,7	3 462
lubuskie	3 695	41 348	40 639	53	2,8	3 450
łódzkie	6 259	112 473	45 199	53,4	3,7	3 712
małopolskie	5 843	148 103	43 865	53,1	2,6	3 972
mazowieckie	8 502	414 401	77 359	56,6	3,2	5 215
opolskie	3 227	38 339	38 551	51,9	3,3	3 877
podkarpackie	5 583	72 567	34 120	50,6	5,2	3 367
podlaskie	3 861	40 733	34 299	52,5	4,7	3 357
pomorskie	4 587	108 438	46 913	54,5	2,5	4 244
śląskie	10 414	229 060	50 184	50,5	2,5	4 227
świętokrzyskie	4 995	43 448	34 633	50,2	4,1	3 399
warmińsko- mazurskie	6 059	49 625	34 514	49	5,5	3 213
wielkopolskie	6 424	183 778	52 844	55,3	1,7	3 829
zachodniopom- orskie	5 083	69 368	40 592	49,6	4	3 663
Pearson		0,69	0,47	0,03	-0,12	0,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

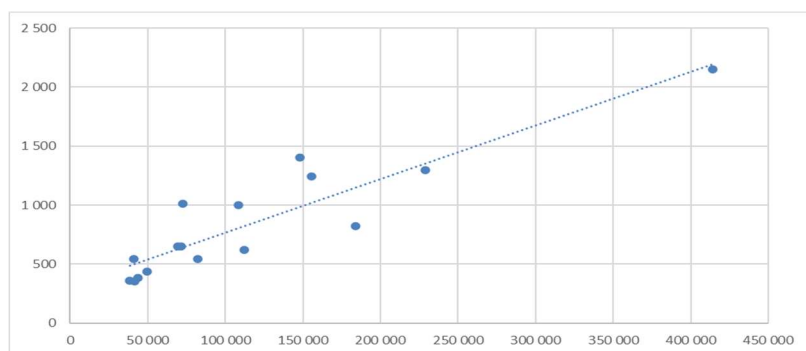
Istnieje bardzo wysoka zależność istotna statystycznie pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym a napływem imigrantów. Szczególnie istotne wydają się zależności pomiędzy napływem imigrantów a PKB, PKB *per capita* oraz przeciętnym wynagrodzeniem (powyżej 0,8). Co ciekawe, pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym a migracjami międzywojewódzkimi nie odnotowano tak wysokiej zależności. Może wynikać to z faktu, iż imigranci najczęściej decydują się na zamieszkanie w Warszawie, zaś Polacy kierują się dodatkowo innymi motywami w przypadku podjęcia decyzji o migracji wewnętrznej.

Tab. 13. Korelacje pomiędzy napływem imigrantów Polaków a wskaźnikami makroekonomicznymi w 2016 r.

wskaźnik	napływ imigrantów	napływ Polaków
PKB	0,906965	0,6862
PKB per capita	0,825556	0,47237
Przeciętne wynagrodzenie	0,878525	0,461525
Stopa bezrobocia	-0,5558	-0,26359

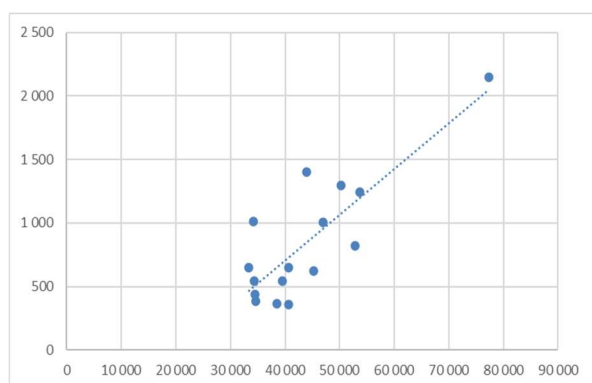
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Poniżej umieszczone wykresy wskazują na wyżej wspomniane zależności. Można zauważyć, że województwo mazowieckie charakteryzuje się ponad przeciętnym rozwojem społeczno-gospodarczym oraz wysokim napływem imigrantów. Inne regiony są zdecydowanie mniej rozwinięte i wydają się mniej atrakcyjne dla osób napływających. Rozwój społeczno-gospodarczy wydaje się istotnym czynnikiem wpływającym na podjęcie decyzji o emigracji.

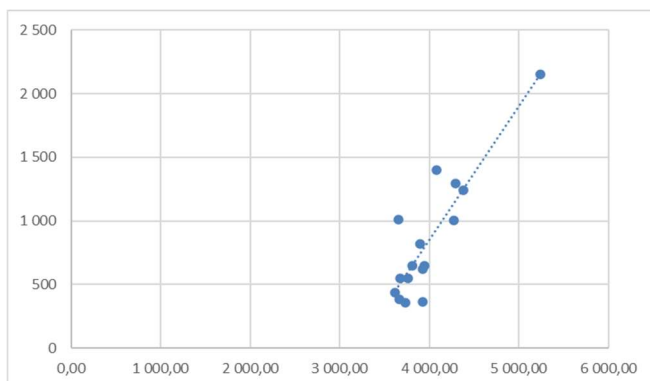
Wykres 1. Napływ imigrantów a PKB

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

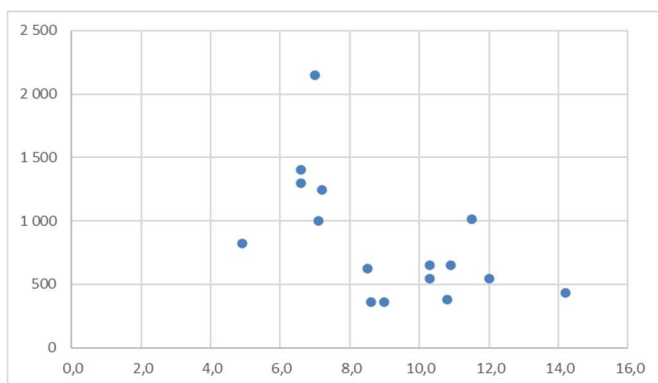
Wykres 2. Migracje wewnętrzne a PKB

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 3. Napływ imigrantów a przeciętne wynagrodzenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 4. Napływ imigrantów a stopa bezrobocia

W celu weryfikacji wyżej wymienionej hipotezy (zbyt wysoka popularność Warszawy powoduje, iż zostaje przeszacowane znaczenie rozwoju społeczno-gospodarczego na migracje zewnętrzne) dokonano jeszcze jednej analizy. Poniżej zostały zaprezentowane wyniki badań, w których pominięto województwo mazowieckie. Rzeczywiście, nieuwzględnienie wymienionego województwa spowodowało zmniejszenie znaczenia poszczególnych czynników w podjęciu decyzji o emigracji o 10-22 p.p. (Tab. X). Pomimo to, można jednak zauważyć wysoką korelację pomiędzy napływem imigrantów a PKB (0,80), a przeciętnym wynagrodzeniem (0,71) oraz przeciętnym pomiędzy PKB per capita (0,61) i stopą bezrobocia (-0,47) a napływem imigrantów.

Tab. 14 Korelacje pomiędzy napływem imigrantów a Polaków w 2016 r. bez uwzględnienia województwa mazowieckiego

wskaźnik	napływ imigrantów	napływ Polaków
PKB	0,906965	0,6862
PKB per capita	0,825556	0,47237

Przeciętne wynagrodzenie	0,878525	0,461525
Stopa bezrobocia	-0,5558	-0,26359

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Niewielka, zmniejszająca się liczba osób napływających, zwłaszcza w stosunku do osób zamieszkałych, przy wysokim rozwoju społeczno-gospodarczym województwa wielkopolskiego wskazuje na ujemną zależność pomiędzy napływem osób z innych regionów Polski oraz poza granicą a wybranymi wskaźnikami makroekonomicznymi.

Tab. 15 Korelacja pomiędzy napływem Polaków, imigrantów, odpływem Wielkopolan a wybrane wskaźniki makroekonomiczne w województwie wielkopolskim

Wskaźnik makroekonomiczny	napływ osób z Polski	odpływ Wielkopolan do innych województw Polski	napływ imigrantów
PKB	-0,7566	-0,4329	0,1834
PKB per capita	-0,7413	-0,7413	0,0712
Przeciętne	-0,7603	-0,4390	0,2184
stopa bezrobocia	0,4832	0,3784	-0,4960
Wskaźnik zatrudnienia	-0,7533	-0,4748	0,3642

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykorzystując wskaźnik Pearsona zauważono istotnie stochastyczne ujemne zależności pomiędzy napływem osób a większością zmiennych odzwierciedlających sytuację społeczno-gospodarczą województwa wielkopolskiego. Wskazywałoby to na to, że wraz ze wzrostem PKB, PKB *per capita*, przeciętnym wynagrodzeniem oraz wskaźnikiem zatrudnienia zmniejszała się znacznie liczba osób napływających. Ponadto, najwyższy wzrost PKB *per capita* odnotowano w latach o najwyższym odpływie osób.

Zakończenie

Migracje mają ambiwalentny wpływ na gospodarkę zarówno kraju pochodzenia, jak i państwa przyjmującego. Charakter konsekwencji przepływu osób wynika z: otwartości krajów oraz cech migrantów.

W ekonomicznej literaturze przedmiotu najczęściej opisywany jest wpływ migracji na rynek pracy. Możliwe korzyści wynikające ze swobodnego przepływu osób to: przywrócenie równowagi ekonomicznej na rynku pracy, wzrost wydajności oraz pobudzenie innowacji. Największymi zagrożeniami migracji są: utrata kapitału ludzkiego, polaryzacja oraz utrata pracy i zmniejszenie wynagrodzeń pracowników kraju docelowego.

W Polsce występuje duże zróżnicowanie społeczno-gospodarcze regionów, jednakże trendy migracyjne województw są zbliżone do siebie. Najwyższa korelacja wystąpiła pomiędzy PKB a napływem Polaków, lecz pozostałe zależności wskazują na średnią lub niską korelację. Większość Polaków decydując się na migrację, wybiera miejsce zamieszkania ze względu na bliskość geograficzną oraz rozwój społeczno-gospodarczy (przede wszystkim poziom PKB danego województwa). Nie odnotowano również wysokich zależności pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym a migracjami w województwie wielkopolskim.

Zdecydowanie najwyższe zależności odnotowano w przypadku napływu imigrantów a wskaźnikami makroekonomicznymi Polski. Może jednak przypuszczać, iż duża liczba imigrantów w województwie mazowieckim nie wynika jedynie z wysokiego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Bibliografia

Bilan Y.

2017 *Migration of the Ukrainian population: Economic, institutional and sociocultural factors*, London: Ubiquity Press.

Edo A., Rapoport H

2018 *Minimum Wages and the Labor Market Effects of Immigration*. "IZA DP", 111778, 1-66.

Golinowska S.

2011 *Teorie migracji a debata o swobodzie przepływu pracowników w rozszerzonej Unii Europejskiej*, „Problemy polityki społecznej. Studia i dyskusje”, 3, s. 17-31.

Hagen-Zanker J.

2010 *Modest expectations Causes and effects of migration on migrant households in source countries*, Maastricht: Boekenplan.

Haralambie M.M., Ionescu, B.Ş.

2017 *The economic implications of international migration – an analysis of capital remittances applied to Romania*, „Audit Financiar”, 15 (4), 667-676.

House of Lords.

2008. *The Economic Impact of Immigration Volume II: Evidence*. London Economic Impacts of Migration and Population Growth Productivity Commission Research Report.

Kahanec M., Zimmermann K.F.

2008 *Migration and Globalization: Challenges and Perspectives for the Research Infrastructure*, "IZA DP", 3890, 1-12.

Khan J.H., Hassan T., Shamshad.

2011 *Socio-Economic Causes of Rural to Urban Migration in Indi* "Asia-Pacific Journal of Social Sciences", 3(2), 138-158.

Lizińska W. et al

2015 *Conditions underlying migrations from Poland to Germany and the United Kingdom*, Olsztyn: Wydawnictwo UWM.

Mas M. et al

2012 *The Economic Impact of Migration: Productivity Analysis for Spain and the United Kingdom*, "Journal of Productivity Analysis", 38:3, 1-38.

Massey D.S. et al

1993 *Theories of International Migration: A Review and Appraisal* "Population and Development Review", 19:3, 431-466.

Nae T-R.

2009 *Migration, restrictions and the impact on labour market*, "Romanian Journal of Economic Forecasting", 200:3, 167-183.

Nunn N., Quian N., Sequeira S.

2017 *Migrants and the Making of America: The Short- and Long-Run Effects of Immigration during the Age of Mass Migration*, "CEPR Discussion Paper", 11899, 1-50.

Orrenius P. M., Zavodny M.

2013 *Immigrants in the U.S. Labor Market*, "Working Paper of Federal Reserve Bank of Dallas" 1306, 1-28.

Palát M.

2012 *Economic Causes and Consequences of International Migration of Labour*, "Discussions on Estonian Economic Policy", 19: 2, 121-137.

Pemberton S., Phillimore J., Robinson D.

2014 *Causes and experiences of poverty among economic migrants in the UK*, "IRiS Working Paper Series" 1:4, 1-32.

Ratha D., Mohapatra S., Scheja E.

2011 *Impact of Migration on Economic and Social Development. A Review of Evidence and Emerging*. "World Bank Policy Research Working Paper", 2011, 5558, 1-38.

Somerville W., Sumption M.

2009 *Immigration and the labour market: theory, evidence and policy*, The Equality and Human Rights Commission, Glasgow.

Uys M.D., Blaauw P.F.

2006 *The dual labour market theory and the informal sector in South Africa*, "Acta Commercii", 6: 1, 248-257.

Velázquez F.C.

2000. *Approaches to the study of international migration: a review*, "Estudios Fronterizos" 1:1 137-168.

Verter N., Darkwah S.A.

2014 *Determinants of International Migration: The Nigerian Experience*, "Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis", 62: 2, 321–327.